

ne bode teško zapaziti: od kod in zakaj. Se vé, dekla se obnaša za gospodinjo, ako glavarja hiše v žaklju ima.

In ti gospodinja! v tvoji hiši ni duha ne sluha do brega gospodarstva, vse gré narobe; pa vendar čez druge ljudi vedno jezik brusiš in jih priča posla hudo opravljaš in obrekuješ, da se pošten posel sramuje te dalje poslušati! Zakaj nek se serdiš in togotiš, ako tvoj posel včasih drugi keršenci kaj od tvojega hišovanja pové, ker le skuša tebe — gospodinjo — posnemovati in opravljati se le od tebe uči!

In ti gospodinja! ki brez hišnega prijatla živetine moreš, se čudiš, da ljudje te vedó in te zato opravljajo, — in vendar si svojo keršenco za povernico svoje skrivnosti izvolila; kako zamoreš le misliti, da bo ona, ki vé vse tvoje malopridne skrivnosti, le po prvem prepíru s taboj še molčala, ker ti sama sebi nič zamolčati in skrivati ne moreš.

In ti gospodar! kteremu noben pripomoček predrag in preslab ni, da bi svoje hotljive namene dosegel, — ti si svojega strežeta že tako dobro izuril, da ti v vsih takih rečéh le predobro postreže in tvoje vošila skorej prekosi; — ti se čudiš, da on s tabo že ko stovaršem ravná in vsakibart tudi svoj delež imeti hoče! Ali nisi tistemu lovcu enak, kteri je sokola navadil golobe loviti, in ki je po dokončanem lovu mu tudi golobovo bedro privošil!

Mnogo izgledov bi lahko še omenili, pokazati pot, iz ktere saj deloma spačenost poslov izvira; ali čmu še več odkrivati, ker smo prepričani, da že omenjeni izgledi močno podpirajo resnico našega mnenja o napa-kah poslov. (Konec sledi.)

## Starozgodovinski pomenki.

D. I. M.

(Deo invicto Mithrae)

IN. HONOREM. DOMVS. DIVIN. EPIVS.  
ARIMINENSIS. FILIVS.

(Eichhorns Beitr. II. 74.)

Razložil Davorin Terstenjak.

(Iz rokopisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?«)

Indičko in parzičko basnoslovje (mythus) je obojno iz ednega stebila zrastle. Pozneje sta se ločila v dvé veji z nasprotnim listjem in sadjem. Indička veja je zrastle v naturo in zemljo, in zato je indičko basnoslovje častje nature (kult nature), parzičko pa je segnulo v nebesa, in torej je parzičko basnoslovje častje luči, častje svetlobe (kult luči, kult svetlobe). Slavenski narod je gotovo pred tem ločenjem iz srednje Azije se v Evropo preselil, ker se v slavenskem basnoslovju razun indičkih življevtudi čisti parzički najdejo — mytičko protislovje od svetlobe in teme. Zato piše učeni Rosenkranz (*Naturreligion IX.*): »Was die historische Stellung betrifft, so scheint mir die slavische Religion als Dienst des Lichtes die nächste Beziehung auf die persische zu haben«, in visokoučeni nepristrani Jakob Grimm (*Deutsche Myth. pag. 549*): »Einen durchdringenden idealischen Unterschied zwischen gutem und bösem Geiste kennt die deutsche Götterlehre nicht. Der slavische Glaube stellt einen weissen und schwarzen Gott aus Belbog und Černobog«. Tudi Šafařík (*Geschichte der slav. Spr. u. Lit. pag. 13*) je to spoznal, in pa verli poljski zgodovinoslovec Naruszewicz (*Hist. narod. polsk. II. 26*).

V indičkem basnoslovju je bilo solncu božja čast skazana, ki je bilo kakor varh nebeški moljeno (*Vollmer pag. 1461*). Velí pa se v indičkem jeziku solnce Surja, in naša zora (zura) lepo opomeni na indičko srodnost. Da je pri noričkih in panonskih Slovencih solnce ravno

pod imenom Surja časteno bilo, to poterdí toliko lastnih imén na rimskoslovenskih kamnih: Surus, Surianus, Sura, Surella, ktera v latinsko prestavljena se najdejo v imenih Aurellianus, Aurora, Aurella<sup>1)</sup>.

Indička Surja je imela več priimen, med kterimi je vendar dvanajst nar imenitnih. Tako na priklad se je velela: Aditja prva stvar (prima creatura, das Urlicht) in po tem priimenu so obljubile imena pri starih Slovencih Adiatullus<sup>2)</sup>, ktera večkrat na kamnih najdemo, potem Arka, to je, jarko solnce; nar imenitniše priime pa je bilo Mitra, kar po imenoslovju pomeni solnce in prijatel.

Pri Parziancih se je častje Mitrata posebno izobrazilo, pozneje so se skrivnosti v njega častje vpeljale, ktere so dovelj smešne bile. Predalječ bi nas peljalo, da bi hotli o njih tukej govoriti; — kteri se hoče bolje v njih podučiti, naj bere izvrstno delo: »Mythrasgeheimnisse von Sell«. Učeni so mislili, da je Mitra izvorni parsičko solnčno častje, ali to ni res. Učeni Meiners je v svojem spisu: »de variis Persarum religionis conversationibus« dokazal, da častenje Mitrata v Perzii ni pred Aleksandrom velikim vpeljano bilo, in da njegove skrivnosti niso ne v Perzii nastale, ne ondi vpeljane bile.

Tudi to je laž, kar so neki učeni terdili, da so Mitratovo častenje Rimljani v Norikum in Panonio prinesli. Oni so že njegovo častenje v Noriku najšli in rimski pisatelji so v noričkem Belenu (Belbogu) spoznali ravnoličnost s častjem Mitrovim. Saj so isti Rimljani, kakor Plutarh (*Pomp. tom. III. pag. 454.*) terdi, to častenje še komaj ob času Pompeja v Rimu vpeljali, kteri je to véro v mali Azii, ko je ciličke gusare (Pirate) pobojeval, prvokrat spoznal.

Iz predstoječega napisa se vidi, kakor se tudi na drugih kamnih na Štajerskem in Koroškem večkrat posvečenje bogu solncu najde, da je okoli starega Viruna, kjer je po Eichhornu kamen najden bil, poseben tempel Mitratov stal. V čast bogu solnčnemu, kterega ni nobeno drugo božanstvo premagati moglo, in ki je odtod priime invictus (nepremagan, nepremagljiv) imel, kakor bog teme se tudi najde na kamnih rimskoslovenskih ko nepremagljiv bog »invictus Deus Chartus« (Čart, Črt), ker tudi njega ni mogoče prevladati, — in v čast svetlih svetih nebés (in honorem domus divini) je Epi Ariminenski ti spomenik postaviti dal. Po véri starih Slovencev še dnešnji radi molijo: »Svetli Bog nam pomagaj in njegova sveta nebesa«. Čudovitno je, da se na tem napisu najde imé Ariminensis. Ahriman je bil Perziancom to, kar severnim Slovencom Černobog. Imé parzičkega Arimana še najdemo na drugem kamnu sicer malo po latinski obliki popačeno Arjomanus Terti fil. (*Ankershofen Gesch. v. Kärnt. V. 574.*) Že v svojem prejšnjem sestavku »Jarmogio Augusto Sacrum« sem dokazal, da je pri severnih Slavjanih bilo solnčno častje v običaju, in da je narvišje božanstvo svetlobe imelo priime Svetovit, to je: invictus Deus — Mythras.

(Dalje sledi.)

## Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Celja. Novica, ktero smo lani kot govoricco naznanili, namreč da je cesarska vlada Novoceljsko grajšino bila nakupila, vojaško izrejalisce ondi napraviti, se je letos vresnicila. Lepo poslopje in 48 oralov okoljnega zemljiša je za 124.000 gold. lastnina državnina postalo. Ker pa nakupljeno poslopje, akoravno veliko in prostorno, kakoršno je zdaj, vendar ni popolnoma pripravno za hranilisce vojaškim potrebam name-

<sup>1)</sup> Muhar Gesch. d. Steyer. I. 375. — <sup>2)</sup> Ravno tisti, pag. 355.

ki jih Lahi na vozičkih z oslovsko vprego iz Karlovca vozijo, kjer jih na desni strani Kope po močvirju na mirnike naberejo.

Te pijavke s svojim serkanjem so za človeški rod prave dobrotnice; one marskteremu bolniku k zdravju pripomorejo. Druge pijavke pa, ki v mlakah in močvirju ne živé, se le poleg tekočih vodá in bistrih potokov znajdejo; in ako one životvorno moč, kamorkoli si bodi, krivično in prenezmerno slabijo, je njih škodljivo moč treba v prid človeške družbe omejiti in zmanjšati. Čez take pijavke, ki jih je treba natanjko poznati, v nerodovitnih letih posebno reveži pogostama zdihujejo.

V „Novicah“ 26. svečana se bere: Turšica v Ljubljani mernik 1 gold. 40 kr. Al preden siromak svoj skerčen želodec s turšičnim močnikom nekoliko vmiri, že mirnik turšice blizo 4 gold. veljá. Predragi bravec, se li zavzameš? Al dovoli mi, to reč nekoliko razjasniti.

Nekteri že več let, kar pred ni navadno bilo, morajo živež za svojo družino kupovati, in so tako v dolgove se zakopali, da bi pridelk dvéh rodovitnih let, če bi se oni z družino vred po medvedovsko zalizali, komaj zmogel, nekoliko upnikov otresti. Če še tako reven človek mora vsak dan vendar koliko toliko hrane imeti, in ker dostikrat ni nikakoršnega zaslužka, on hribe in dolíne preleta, da kaj za žito na posodo dobí. Nekteri, ki revežu posojujejo, so pa tako brezvestni, da za posojeno jajce hočejo kokoš imeti, kar tudi siromak privoli, kajti sila kola lomi!

Potem ko siromak jezik in peté si obilno nabrusi, on otovoren s polno vrečo žita v mlin prihrope. Nekteremu mlinarju pa je malo mar mlin v dobrem redu imeti, nekteri se pa tudi na-nj malo bolje kot zajic na boben zastopi; le kar merico ali mletvino vtiče, tûmojster skaza vsakterega pravega mojstra prekosi, zakaj on čertitino ali pa še skorej polovico za mlevšino po baše. In krivični mlinarji so tiste škodljive pijavke, ki se jih je treba čuvati. — Ako tedaj krivične obresti, krivično merico in zamudne pota v račun vzamemo, je vsakteremu razvidno kot beli dan: kako visoka je žitna cena za reveža!

Marsikdo bi znal rêči: Zakaj se pa tisti, ki se mu taka škoda godí, ne pritoži? On scer okrog zdihuje, živo popisuje mlinarja, al tožba, kjer vest spí, malo dobí. Sto zgovorov bo mlinar povedal, in poslednjič se še priduševal, da je on vés pravičen, da se nikdar še nihče ni zoper njega pritožil. Za odškodovanje bi torej poškodovanimel prazne pota in hudo mlinarjevo zamero.

Kdo drugi bi znal svetovati, da je treba se tacega mlinarja ogniti. Al včasí je kej nepriročno družega mlinarja iskati; pogostoma se pa tudi tako godí, kakor Latince pravi: „Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim“, ali po našem bi menda bilo: „Kdor medvedu vbeži, v risove kremplje prileti“.

Na Koroškem, saj v nekterih krajih, kakor je pisavca nek poštenjak zagotovil, je že stara navada, ki je tudi v naši sosedni Čubranski okrajni vpeljana, da mlinar vreče na vago v mlin sprejmlje, in jih spet na vago odrajuje, potem ko pravično mlevšino ali merico, kakor jo vsaki lahko prerajta, sebi priderži.

Al bi ne bila vaga tudi pri naših mlinarjih priporočevati zoper krivice in tudi za povišanje obertništva?

Naj bi predstojniki, kterih dolžnost je za srečo podložnih skerbeti, kolikor oni zamorejo, blagovolili zapovedati in očitno razglasiti: da naj mlinar žito na vago prejme, in naj zopet na vago toliko menj moke, kolikor se je na mlevšino pustí, odraja. Koliko se pri dobro vredjenih mlinih od 5, 10, 20, 30 itd. liber (funtov) smé na mlevšino pustiti, bi moralo natanjko določeno biti. Tudi tista voda, s katero se nektero žito v mlini porosi, gré po svoji teži v račun.

Mlinar po vagi prejme žito in ga kot svojo lastnjo čuva, in ne bo lahko le zernice po zanikarnosti podzlo šlo. Miši, kokoši in druge grabljive roke ga ne bodo lahko dosegle, ki imajo pogostoma dosihmal v škodo tistega, ki v mlin prinese, do njega vglajeno pot.

Tehtnica (vaga) bi torej množino krivic, na ktere celó mlinarji ne porajtajo, zaterla.

Natanjko in očitno odločena merica bo pa tudi zanikerne mlinarje spredramila za boljši mline skerbeti. Dokler brezvestni mlinar smé z mlevšino poljubno ravnati, mu slabi mlin vést tolaži, ker on pri merici na dolgost časa gleda, ne pa na to: koliko in kako je zmlel. Če je pa merica postavna, bo mlinar lahko spoznal, da on le z dobrim mlinom zamore napredovati. In tako bo obertništvo tudi v tej reči tiste, ki prinašajo mlet, osrečilo.

Pisavec pa tega iz zabavljivosti ne piše, ampak iz gol dobrega namena, da bi se v tej reči tolikanj škodljive napčnosti zaterle. Tudi on misli, da ga pošteni mlinarji, ki morejo ž njim v tej reči ene misli biti, ne bodo pisano gledali; tisti pa, ki so bili svojo vést na kljuko obesili, kjer se je zaprašila, naj jo v svoj naj večji dobiček lepo očistijo, in tudi oni mu bodo gotovo hvaležni!

Križnogorski.

## Starozgodovinski pomenki.

Rasložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Ravno na takšni način, kakor so sévni Slavjani božanstvo luči in svetlobe častili, so tudi norički, kar nam poterdi sledeči rimski napis:

M. COCCEO SVETVEDI FIL. QVINCTO  
ET BACA VCVCVNI TOGIONIS  
F. V. F.

(Eichhorns Beitr. I. 62.)

Tukaj najdemo imena Svetved, Baca, Ucucun in Togion, ktera vsa v Svetovitovo častje spadajo. Hočemo jih po redu razložiti.

Cocceus se izpelja od slovenske besede koč, die Hüfte; to ime najdemo na gornjoštajarskih kamnih še s sanskritskim pomenom „CAIXV“<sup>1)</sup>, od sanskritske besede „kuksas“, koč, kuk, die Hüfte, in na koroških kamnih v latinsko prestavljeno „Coxius“ in „Coxia“<sup>2)</sup>.

Obitelji (rodovini) Koče in Koks še živite na Štajarskem. Lepšega slovenskega imena pa slovenski starinoslovec nemore najti, kakor je Svetvéd, der heilige Wissener. Že Saxo Grammaticus (XIV. pag. 320) piše: „In dextera (Svantevitus) cornu vario metalli genere excultum gestabat, quod sacerdos sacrorum ejus peritus annuatim mero perfundere consueverat ex ipso liquoris habitu sequentis anni copias prospecturus“. Tako vidimo, da je Svetovid prorokovanja daval (*Oracula edens, Helmold II. 12.*), zato je imel priime Svetvéd. Podoba rodovitnosti pa je bila pri Indiancih krava (vacca, na našem napisu stoji Baca, kar ne sme motiti nikogar, saj tudi najdemo pisano birrago<sup>3)</sup> namesto virago), posvečena žival boginje Bhavany, kakor Paullin (*Systema pag. 199.*) piše: „Vacca magnum Indiae numen Deae Bhavani est sacra foecunditatis symbolum. Indorum tanta in vaccam religio est, ut morti adjiciatur ille, qui vaccam interficit“. Pa naj niko ne misli, da Indianec čast kravi skazuje, marveč boginji Bhavany, kakor Wiese (*Indien I. 256*) lepo razlaga. Maloruski kolač „Korowaj“ (*glej: Hölterhoff I. pag. 316, in Rakowiecki Pravda ruska I. 34*) še svetlo opomeni, da je tudi pri severnih Slavjanih krava Bhavany Maje — Babe Mare v časti bila.

<sup>1)</sup> Muhar Gesch. d. Steierm. I. 387. — <sup>2)</sup> Anherhschhofen Gesch. Kärnt. IV. — <sup>3)</sup> Muhar Gesch. d. Steierm. I. 383.



Drugo imé, ktero je iz častja solnčnega boga vzeto, je *Ucucun*, kar pomeni kukovec, poptici kukuvici, kateri so stari Slovenci kakor še dnešnji den prorokovavno moč pripisovali. Učeni J. Grimm navodi iz Prokoszeve kronike (*Deutsche Myth. pag. 391.*), da je kukovica bila preobrazenje nar višjega vladavca sveta (tudi Beloboga Svetovita), in da je naznavačala čas življenja („et annuntiavit vitae tempora“). Imé *Ucucun* še najdemo s sanskritskim izrazom *CAVCAVVS*<sup>1)</sup>, ker v sanskritu se kukovica veli *kaukilas*.

Kaj imé *Togion* pomeni, nemorem za gotovo reči; mislim, da je imena *Togion* korenika sanskritska beseda „tekja“, kar *palico* — *batino* pomeni. Med junakiimi vlastitostmi Svetovitovimi najdemo tudi orožja, kakor meč, pušice itd. Ako je pa *Togion* iz *tekja* izpeljati, tako je *Bateus* slovensk in *Scipio* latinsk izraz. Obedve imeni se najdete pogosto na rimskih kamnih. Večkrat se to na rimskoslovenskih kamnih najde, da poleg sanskritskega stoji slovensko, na priklad: *CACSVIS*<sup>2)</sup> *CAPATIVS*<sup>3)</sup>, od sanskritske besede „kak“, kar pomeni kopati, ali kapati, kakor so stari Slovenci izgovarjali. Da je častje luči posebno dalječ v Noriku in Panonii razširjeno bilo, to pričuje edino imé *ADNEMAT*<sup>4)</sup>, ktero se na koroških kamnih noter do sredine Tirolskega, od Vindobone do starega *Lavreaca* in po gornjem in dolnjem Štajeru sila dostikrat najde. Bila pa je *Atma*, *Atna*, duhovno svetlo bitje *Prakratovo*, das *geistige Lichtwesen des Prakrat* (i. e. *summa vis et potentia*) kakor *Pierer* (*U. L. 16 B. pag. 656*) piše. *Ma*, *matar* pa pomeni *mater* (*Eichhoff pag. 134*). Toto prestaro sanskritsko imé najdemo večkrat s slovenskim izrazom „*LEVCIMARA*“<sup>5)</sup> od besede „*luč*“ ali „*leuč*“, kakor v ustih naroda okoli *Maribora* se čuje, in „*Mara*“ svet, in *mati* sveta, tudi *Mater lucis*, *luči mati*, ali pa *lux mundi*, *luč mara* — *mira* — sveta. V sanskritu se veli „*lauč*“ *glänzen*, *sehen*, *erscheinen*. (Konec sledi.)

### Novičar iz slovenskih krajev.

*Iz Tersta 30. marca.* Perva potreba za Terst je železnica. Ako bi se dalj časa do sém ne napravila, bi pri zdajnih okoljšinah moral Terst pešati, ker bi kupčija zastajala. Ze se vozi blago iz Hamburga na Dunaj in še bolj proti jugu, ker od Hamburga pelje železnica noter do Ljubljane in v serce Ogerskega. Kupčija v Terstu je tedaj po suhem vedno bolj omejena, in to le zavolj pomanjkanja železnice. To čutijo tukajšnji kupčevci živo, in se toraj veselé, da je visoka vlada, vneta za blagostanje Tersta, ukazala je spomladi železnico od Ljubljane do Tersta na 17 različnih krajih z vso marljivostjo začeti delati, da se bode v najkrajšem času dodelala.

Velikonočni pondelik smo imeli zopet tako strašno burjo, kakor jo skoraj ljudje ne pomnijo. Metala je celó ljudi in pripoveduje se od več nesreč. Kuplo nove cerkve sv. Antona je odkrila in bakrene plahte in lesene skodle raz nje tergala in na ulice metala; k sreči niso nobenega človeka poškodovale. — Znano je povsod, koliko skerb imajo Teržančani za občne koristne naprave; krasne stavbe, v ti namen sozidane, so temu živa priča. Vendar le pogrešamo dobrega vredjenja ene naj imenitniših naprav, namreč dostojno osnovanih učilnic za izrejo in omiko otrok. So sicer take naprave, ali občni potrebi niso zadostne, in tudi niso tako obiskovane, kakor bi se imelo misliti v tako obljudenem mestu. Vzrok tega

— <sup>1)</sup> Eichhorn Beiträge II. 63. — <sup>2)</sup> Ankershofen V. 518. — <sup>3)</sup> Idem I. c. — <sup>4)</sup> Muhar I. 380. — <sup>5)</sup> Idem I. 364.

je ti, da prebivavci, spoznovavci raznega verozakona, so tudi razdvojenih misel, in se toraj o izreji otrok ne morejo zjediniti; pa tudi kupčija, ktera Terstu življenje daja in očete v mnoga opravila zakoplje, da manj mislijo na izrejo svojih otrok in so zadovoljni, da se njih sinovi le brati, pisati in nekoliko računati naučé, da jih zamorejo potem pri kupčijstvu porabiti. Ker že ravno o kupčijstvu govorim, omenim še, da nekđaj tako živa kupčija s Štajarskim in Koroškim železom je poslednji čas začela močno hirati, ker Švedsko železo ga ni le v zunanjih deželah zavolj nižje cene prekosilo, ampak jelo se je celó že v Terstu razkladati in žuga domače železo celó spodriniti.

### Novičar iz mnogih krajev.

Cesarjev generaladjudant major *Kellner Kollenstein*ski je prinesel Njih veličanstvu lastnoročno pismo kneza Černogorskega, v katerem se iskreno zahvaljuje za podeljeno pripomoč v turški razpartii. — Za nadškofa *Dunajskega* je knezoškof *Sekavski* (*Gradski*) gosp. vitez *Rauscher* izvoljen. — Sv. Petra zob, ktereга so unidan sv. oče papež presvitlemu cesarju v spomiu srečne otebe poslali, je okovan v demante in rubine v podobi cvetlice, ktere cvet je omenjeni zob sv. Petra, ktereга obdajajo slavonsni oblaki s tremi srebernimi angelji; vse skupej je v krasni sreberni, z biseri in zlatom okovani posodi, ktera s podnožjem vred je blizo 3 čevlje visoka. — Od 25. marca se smé po cerkvah v *Milani* spet zveniti, kar je bilo od 6. februara prepovedano. — Angleško kupčijsko društvo, ki volni iz *Australie* hoče kupčijo v *Europi* odpreti, je poslalo te dni svojega poročnika na *Česko*, pozvedit mesto, kjer bi se *Australska* volna na prodaj skladala. — Novo znamenje, kako se kupčija vedno bolj križem sveta razširja! — Kakošne laži se po svetu trosijo in kako so nekteri ljudje pripravljani jih verjeti, pričuje debela laž, ki se je unidan posebno med gorjancina *Marskem* razširila, namreč: da nek bogatin na *Dunaji* je imel obešen biti zato, ker je denar ponarejal, vendar so mu prizanesli proti temu, da se mora kdo drug namesto njega obesiti dati; na to je pomilosteni bogatin srečko (*loterijo*) napravil z 89 belimi in rudečimi številkami, eno pa černo, in je povabil vse, ki hočejo srečkat priti, z obljubo, da, kdor potegne belo ali rudečo številko, prejme 10.000 fl., kdor pa černo, dobí 30.000 fl., vendar se mora namesto njega obesiti dati. To laž so nekteri kmetje na *Marskem* tako gotovo verjeli, da so prišli k okrajnemu poglavarstvu po potne liste, kjer so bili še le o neumnosti svoji podučeni. — *Carigrad* je sedaj mesto, kamor se še zmiraj oči celega sveta obračajo, ker se še nič prav gotovega ne vé, kako se bo turško-rusovski klobčič izmotal. Poslednji „*Terž. čas.*“ naznanja novico, da knez *Menčikov* prav umerno ravná, da pa pogovori s turškimi ministri še niso sklenjeni, ki sosebno zadevajo božji grob in samolastno varstvo (*protektorat*) gerških kristianov, katerih je blizo 15 milionov v celi *Turčii*. — Cesar *Napoleon* je spet kronanje do *augusta* odložil, zato se bojo tudi priprave v stolni cerkvi opustile. — V *Berolinu* je 29. marca vlada zasledila prekucijjsk naklep; zasačili so mnogo orožja in streliva, in 40 tega početja sumljivih ljudi so zaperli. — Velki kupčevavec *Rotschild* je kupil 10.000 centov preklicanih naših starih krajcarjev za *Francosko* in *Angleško* vlado, kateri *kotlovine* potrebuje. — *Vinorejcem* prijazna zvezda (*planet*) *Saturn*, ki je vladala v letih 1783, 1804, 1811, 1818 in 1846, vlada tudi letos; po tem, ako se smemo na vladarja *Saturna* zanašati, se je nadjati letos dobre kapljice. Bog daj!

na pogoriščih, na stožiščih itd.; konci tega bi si pridelali obilo, da bi tako razdrapani ne hodili.“

Bes je, da je v mnogih hišah le malo možkih, in da si pridin gospodar pozimi pripravlja orodje za leto, kakor: kolesa, smuke, grablje, vile, toporišča, matikišča itd., drugi tešejo luč, ali so brenkavci pa gerdasijo volno; vender je veliko hiš, kjer je le malo ženskih, veliko pa možkih oseb, ktere, ako ne predejo pozimi, posebnega dela nemajo.

Naše hvale vredne Viničanke, Preločanke in Adlešičanke večkrat na glavi in opertiv nosijo, pa še gredé pridne revice predejo, da sebe, moža in otroke s pertnjeno obleko obilno previdijo, in dasiravno se tako bolj počasi prede, kakor na kolovrat, so vendar one med belimi Krajnicami nar bolj čedno oblečene, ker si nikoli odmora ne dajo. Ko bi jih pa možki pri tem delu pozimi podpirali, bi jim stanovito (gvišno) ne treba bilo, se mučiti brez oduska.

Čudno mi se zdí, da jih nekdanje Slovenke v svojem prelepem „dopisu iz unega sveta do svojih unukinj“ niso pohvalivši v misel vzele; saj se one še zdej živo deržijo tiste navade in marljivosti, ktero so une več ko 500 let pred Kristusom bile pridno overševale. Kdo bi jih ne poznal po njih slavni materah, ki nam jih Herodot popisuje v svoji 4. knjigi na 12. poglavju v nasledni zgodbi:

„Pigres in Mantia sta bila moža iz Peonie. Dvojica ta sta haptila (hrepenela) po gospodstvu nad Peonci, zato se podata v Azio k Dariu Histaspu (vladal je 563 let pred Krist.), ki je ondaj prebival v mestu Sardes-u, pa vzemeta sabo svojo sestro, divico lepe in visoke postave. Pazivši na kralja, ko je v Lidijsko predmestje prišel, dosežeta svoj namen na sledeči način: sestro sta oblekla, kar sta naj bolje zamogla, pa jo pošljeta na vodo; kabel (škap) je nesla na glavi, konja vodila na ujdri in peljaje ga je na preslico prela. Divica tako memogredé namami na-se kraljevo pozornost, ker to, kar je delala ona, ni bila Perzijska navada, tudi ne Lidijska, ne sploh Azianska. Za tega voljo pošlje on nekoliko kopnjnikov, zapovedši jim, naj bi pazili dobro, kaj bo ta ženska s konjem počela. Ti ji za petami sledijo. Ona pa pridí do potoka napoji konja, potem zajemši kabel, ga dene na glavo, pa se verne po ravno tistem potu nazaj konja peljaje in vreteno sukaje. Darij osupnjen nad tem, kar je vidil, da deklico poklicati pred se. Pred-nj dopeljano sta prec brata odstopila, ker sta iz blizi čakala na vse to, kar se je zgoditi imelo. Vprašana od Darija: od kod sta? odgovorita, da sta Peonca, in da je ta tujnjuna sestra. Kralj, željin, kaj več pozvediti o Peoncih, vpraša na dlje: „kakoršni so to ljudje? v kateri zemlji stanujejo? kaj je njuna želja? in pokaj sta bila prišla v Sardes?“ Ona mu odgovorita, da sta prišla se njemu posebno priklonit, in da je Peonia ob Strumi reki (Strymon), Struma pa ni dalje od Helesponta. Kralj potem vpraša: „ali so pri njih vse žene tako pridne?“ mu odgovorita, da so, in da sta ravno zato to reč tako osnovala.

Dragi Slovenci na Dolenskem! nikar se tedej ne mudite lotiti se rečenega lepega in koristnega dela, in začinite z veseljem deliti slavo z ženskim spolom, ki se temu že daje od davnih časov. Na Gorenskem in po Austrijskem prede pri terdnih hišah oboji spol, — pokaj bi se potem mi presti sramovali, ki smo, z njimi prisposodobljeni, le osebeniki, kjer je večkrat veliko možkih otrok, pa sama mati pri hiši, nemogoča si dekló deržati zavolj revšine velike. Koliko je veselje ko zjutrej zgodaj bérndaj kolovrati, brenkajo gerdase in se vmes razlega sladkih pesem mili glas, ki se iz ust obojega spola tako ugodno slaga za sluh. Kako lahko se tuj pozabi na milo prepevanje spomladanskih pevcev! — Še

lepše pa je, ako je družina previlena s potrebnim perilom tako, da se lahko bolj po gostem v čedno in belo preoblači, ker život v snagi deržan biva orožen zoper mnoge bolezni. Snaga — pravi pregovor — je pol hrane. Tudi ne štejte med ženska dela tega, kar se zgrabljami, s serpom in vilami opravlja, ampak se marljivo látajte vsakega dela odlog kuhanja in pranja. Mož, ki se s kuhanjem rad pečá, ni veliko prida gospodara! Kobe.

## Kmetijske zastavice.

Tretja zastavica v 25. listu se takole reši: 100 funtov réži toliko tekne kakor 550 funtov krompirja; 1 vagan réži (ali 80 funtov) veljá 4 fl. 24 krajc., tedaj veljá 100 funtov réži 5 fl. 30 kr. in ravno toliko bi imelo 550 funtov krompirja veljati. Vagan krompirja vaga 74 funtov, tedaj je 550 funtov skor ravno toliko kot 7 vaganov in pol, tedaj bi mogel v primeri z réžjó vagan krompirja 44 krajc. veljati, — pri nas je pa sedaj veliko dražji.

## Starozgodovinski pomenki.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Konec.)

Za nov dokaz našega indičkega pokolenja še hočem en napis sem postaviti: LEVCAMVLO VETRANO (*Schriften des histor. Vereins in Steierm. I. Heft pag. 35*). „Leak“ pomeni v Sanskritu acceptus in „mulan“ Grund, Lage, Boden; — v svoje preveliko prečudenje najdemo to sanskritsko imé latinsko slovensko „ACCEPTO MILALEG“ (o) (*Eichhorn II. 70*). Vetrana pa polatincenega „Turbonius“ (*Schriften des hist. Vereins in Steierm. I. p. 81*).

Pa ne da bi kje Pražki gosp. prof. Schleicher, ako bi mu utegnili moji spisi pred oči priti, tako grešno in prederzno o njih govoril, kakor o spisih Dankovskovih, ktere on „verdientermassen ignorirt“, Wolanskovih, „deren monstrose Abentheuerlichkeit in's Unglaubliche geht“ in Kollarovih, ktere ga opus postumum „Italia staroslovanska“ še v tisku ne dokončano g. prof. Schleicher naravnost „als eine von vorne herein verkehrte“ naznamlja, in Kollarove prvešnje dela „Producte wilder, ja oft wahnwitziger Willkühr“ imenuje \*), tako hočemo g. profesoru „der vergleichenden Sprachwissenschaft“ sledeča dva napisa za razsodbo predložiti, in g. profesor bode vidil, da naši spisi niso dela besne domišljije („Produkte wilder wahnwitziger Willkühr“), ampak resnica, kakor tudi Dankovskovi, Wolanskovi in Kollarovi spisi niso za „ignoriranje“, marveč za učenje.

Napisa pa se glasita takole:

CVCE. ET. SVRAE. CON. EIVS. V. F.

(*Eichhorn Beitr. II. 73.*)

Pervo imé najdemo polatinceno TVRPILIA (*Ankershofen V. 568.*), ravno tako drugo AVRORA SVRA (*Ankershofen V. 576*); od imena CVCA pa najdemo synonima BOTTIA in CACVRDA <sup>1)</sup>, kakor tudi latinsko sanskritsko VLPJA <sup>2)</sup>, vulva, od sanskritskega „ulvan“ matrix.

Memogredé pa gosp. profesoru samo pomisliti damo in vprašamo:

1. kako je to, da ime rimske obitelji Cassius na noričko-slovenskih kamnih je zmiraj prestavljeno Crispinus <sup>3)</sup> od besede kasa, kosa, die Locke?

2. kako je to, da historičko imé „Sabinus ima

\*) Glej »Formenlehre der kirchenslav. Sprache von dr. Schleicher pag. XIV. in XV.

<sup>1)</sup> Muhar I. 384. — <sup>2)</sup> Muhar I. 403. — <sup>3)</sup> Ankershofen IV.



latinski prestavek *Lucius in Edilicius* <sup>4)</sup>), „sabha“ sanskritski *cedes, conventus, domus, lux*, v primeri slovensko *saba, soba, svetlica*?

3. kako je to, da izvorno slovenska beseda „lito“, katero najdemo jezerokrat na noričkih kamnih, se tudi najde na etruskih monumentih? <sup>5)</sup>

4. kako je to, da se prime Boga Živata „Bhima“ in indičko božanstvo „Dima“ tudi najde v lastnih imenih Vima <sup>6)</sup> in „Dumianus“ <sup>7)</sup> na rimskih kamnih v Noriku in Panonii in na etruskih napisih? <sup>8)</sup>

5. kako je to, da se na več etruskih monumentih ravno tiste pismenke najdejo, kakor na čeljadah (Helmen) najdenih v Negovi <sup>9)</sup> blizu Radgone, katere od prave do leve brane, imajo prav razumljiv slovensk pomen?

6. kako je to, da se pod podobo psa na nekem etruskem monumentu najde napis: „Ti naš kobil“ <sup>10)</sup> in beseda *Covin* <sup>11)</sup> (Kobin), ki v pomenu psa erta se tudi najde na koroških rimskoslovenskih kamnih?

7. kako je to, da v jeziku starih Sabinov pomeni beseda „Herna“ <sup>12)</sup> toliko kot pečina, in to besedo v ravno tistem pomenu poznajo štajerski Slovenci?

Ako nam g. prof. „der vergleichenden Sprachwissenschaft“ vse te vprašanja zadovoljno reši, pa temeljito s sredstvi znanosti ne pa s strastnimi „Machtprüchi“, po tem bomo radi odstopili od mnenja, da italiski narodi Sabinii, Etruski in Veneti niso bili slavenski. Ako je g. profesoru ljubo, mu hočemo še več enakih vprašanj postaviti. Tudi mi „behalten uns vor“ njegovo delo, katero imenuje „Formenlehre der kirchenslavischen Sprache“ drugokrat „zu besprechen“.

## Za poduk in kratek čas.

### Očetovska ljubezin in nehvaležnost otroška.

Neki bogat tergovec opusti kupčijstvo, in ker želi zadnja leta svojega življenja v miru preživeti, celo svoje lepo premoženje razdeli med dve oženjeni hčeri svoje, in to tako, da si od premoženja svojega celò nič ne priderži; — le edino to si je izgovoril od hčeri svojih, da pol leta bo pri eni, pol leta pa pri drugi noter do smerti prebival.

Ni še doteklo eno leto, kar že oče vidi, da ni nobeni hčeri kaj po volji in da ste se že obé naveličale, očeta brez plačila rediti. Oče to vidi, da se mu dobro s hudim povrača, sklene hčeri zapustiti, pa brez da bi jima s čim pokazal nezadovoljnost svojo. Vso svojo žalost in nevoljo razodene le nekemu zvestemu prijatelju ter ga prosi: naj mu samo za en dan posodi tišuč (tavžent) cekinov. Ko prijatelj zvé, za kaj bojo cekini, mu jih rad da.

Žalostni oče drugi dan berž napravi kosilo (obed) in povabi obedvé hčeri. Komaj se dobro k mizi vsedejo, pride omenjeni prijatelj k njemu, in kakor da bi bil v veliki sili, prosi starega očeta: „je li bi mu ne mogel le za kratek čas posoditi tišuč cekinov?“ Oče odgovori: „ne le tišuč cekinov, ljubi prijatelj, ampak še več, če hočeš ti iz serca rad dam“, — gré v drugo sôbo in mu pritira naproseni denar.

Ko hčeri vidite, da ima oče še toliko gotovine, se hipoma premenite v vsem in nikakor nočete dovoliti, da bi oče bil pri tujih ljudéh. Oče se poverne spet k njima in ostane pri njima do smerti.

Ko umerje, išete ljubeznjivi naše dve hčerki berž po vsih kotih zapuščine in ko ne najdete ničesar, si hočete v jezi ena drugi oči izpraskati, ker vsaka misli, da je una denar vzela in skrila, ko so oče umerli. In Bog vé, kaj bi se bilo še zgodilo, ako bi se ne bilo med očetovimi pismi neko malo pismice našlo, ki se je takole glasilo: „Jez sim od milosti hčeri živel, in bi bil od te milosti pod tujem plotom umerl, ako bi se ne bil zmislil jima dati upanja, da boste po moji smertiše dobile vse polno denarja. Zato, hčeri moje, svetjem vama: ako se kadaj postarate, ne dajte svojega premoženja dokler še živite nikdar otrokom v roko, da vama se ne zgodi, kakor se je meni zgodilo!“ —

Zlata vredin nauk, katerega naj bi si vsi stariši dobro zapomnili. „Gospod. nov.“

## Slovanski popotnik.

\* Gimnazialni suplent v Zagrebu, gospod *Torbar* je prestavil *Smetanovo „naravoslovje“* v horvaško. Ta prestava se bo po nalogi ministerstva v kratkem začela tiskati.

\* Gosp. *Anton Fogana* je društvu za povestnico jugoslavensko oznanil, da ima stari glagolitiški rokopis, katerega društvu v pregled pošlje. G. prof. *Kociancič* v Gorici je poslal dva važna prepisa jugoslovanske pismenosti iz 14. stoletja; gosp. *Berlič* mu je daroval turšk ferman.

\* „*Gwiazda Cieszyńska*“ je jela zopet v *Tešinu* izhajati; vreduje in izdaje jo gosp. *Stalmach*.

\* *J. Svoboda* je izdal v Pragi čitanko za otroke.

\* Imenitno delo, ki je poslednji čas v Pragi na svitlo prišlo, je slovník *Šumavskega nemško-česki del*. „*Pražske Noviny*“ mu obilo hvale dajo; veljá le 1 for. 30 kr. Česko-nemški del bo prišel z začetkom prihodnjega leta na svitlo.

\* *G. Lavrovski* sestavlja v *Samboru* rusinsko-nemški in nemško-rusinski slovník.

\* Znani pisatelj gospod *Jelinek* je dobil dovoljenje izdajati občasni časopis za mladost s podobami.

## Novičar iz slovenskih krajev.

*Iz Praga 27. marca.* V književnosti česki letošnega leta so opombe vredne samo: „*Diaetetika*“ dr. *Kodyma* in „*pisemnica glagolitička*“ *Šafařika*, h kateri sta tudi učena naša rojaka g. *Miklošič* in g. *Kastelic* prispela vzajemnoj pomočjo. — Na vseučilišču, katero nekako opehuje, bo u 2. tečaju šestero prednaškov homeopatii; čudno pa resnično je, da na 6 prednaškov se ne bo ne jeden človek zapisal; in škoda samo, da tukej bi radi o homeopatijo učili, na *Krajnskem* pa po homeopatii zdravijo, akoravno se je niso učili. — Na modroslovju se posebno jezikoslovje, na priliko: hebrejsko, staro in novoslavjansko (česko, poljsko, rusko), litavsko, sanskritsko, grško, latinsko, taljansko, francosko, angleško itd. uči. V českim jeziku se uči na bogoslovju dvoje predmetov; na pravniškem tudi dvoje, na lecarski troje, na modroslovju devetero. — Živinozdravništvo, katero v *Ljubljani* za izgled drugim deželam služiti more, tukej v vsih oddelkih razlaga le en profesor in praktično uči v vojaški konjebolnišnici. Al je mogoče po takim načinu deželi pomagati in mazačtvo izkoreniniti? Poslednjič vam še naznamim, da učenega gosp. prof. *Terstenjaka* krepko postopanje v stari zgodovini se tukaj ljubi. A. Ž.

*Xp. Iz Ormoša 27. marca.* Že smo se radovali o prijetnosti mile vigradi, kar se je vse hipoma prekucnilo; pomlad nam je slovo dala in nastopila je ostra zima. Zelenele livadi pokriva spet debela ledena odeja,

— <sup>4)</sup> Idem I. c. — <sup>5)</sup> *Janssen Tab. I. Nr. 42.* — <sup>6)</sup> *Muhar I. 387.* — <sup>7)</sup> *Ankershofen IV. 512.* — <sup>8)</sup> *Mommsen 333.* — <sup>9)</sup> *Wiszniewski 168. I. Muhar I. 446. 447. Janssen pag. 24 ad Nr. 34. Dempster Etruria reg. liber III. LXXVII.* — <sup>10)</sup> *Janssen Museum Lugd. Bat. pag. 24.* — <sup>11)</sup> *Ankershofen V. 637.* — <sup>12)</sup> *Niebuhr röm. Geschichte I. Th. pag. 110.*